

KASB-HUNAR MAKTABLARIDA AMALIY DARSLARNI SAMARALI O‘TKAZISH

Xujakulova Zuxra Xasanboyevna

Ashurova Oftobxon Xoshimovna

Nosirova Dilafruz Akbarovna

Farg‘ona shahar 1-sonli kasb hunar maktabi o‘qituvchilari

Annotatsiya

Ushbu maqolada kasb-hunar maktablarida amaliy darslarni samarali o‘tkazishning ahamiyati va usullari yoritilgan. Ta’lim jarayonida amaliy mashg‘ulotlarning rolini oshirish, o‘quvchilarning kasbiy ko‘nikmalarini rivojlantirish, zamonaviy pedagogik metodlarni qo‘llash va dars samaradorligini oshirishga qaratilgan tavsiyalar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: kasb-hunar maktabi, amaliy darslar, samaradorlik, interaktiv metodlar, o‘quvchilar faolligi, kasbiy ko‘nikmalar, pedagogik ta’lim, zamonaviy texnologiyalar, ta’lim usullari.

Kirish

Kasb-hunar maktablarida amaliy darslarni samarali o‘tkazish ta’lim jarayonining muhim jihatlaridan biridir. Amaliy mashg‘ulotlar o‘quvchilarga nazariy bilimlarni hayotda qo‘llash imkonini beradi va ularning kasbiy ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Samarali amaliy darslar o‘quvchilarning kasb-hunarga bo‘lgan qiziqishini oshiradi va ularni mehnat bozoriga tayyorlaydi.

Darsning aniq rejasini tuzish:

Darsning aniq rejasini tuzish uchun quyidagi bosqichlarni amalga oshirish tavsiya etiladi: Mavzuni belgilash: Dars mavzusi nima ekanligini aniqlang. Mavzu yuzasidan qisqacha ma'lumotlarni to‘pling. Dars maqsadlari: Dars davomida talabalar qanday bilim, ko‘nikma va qobiliyatlarni egallashlari kerakligini aniqlang. Ushbu maqsadlarni ravshan va konkret ifodalang. Dars tuzilishi: Darsni kirish, asosiy qism va yakunlash bo‘limlariga bo‘ling. Har bir bo‘lim uchun qancha vaqt ajratilishini belgilang. Dars jarayoni: Talabalar faolligini oshirish uchun taqdimot, muloqot, mustaqil ish, guruh ishi kabi metodlardan foydalaning. Har bir metodni qo‘llash uchun ajratilgan vaqtni aniqlang. Resurslar: Dars uchun kerakli bo‘lgan darslik, multimedia materiallar, qurilmalar va boshqa zarur resurslarni tayyorlang. Baholash: Talabalarning dars davomidagi va oxirgi natijalarini baholash uchun mezonlar ishlab chiqing.

Interaktiv metodlardan foydalanish:

Interaktiv metodlardan foydalanish darsning samaradorligini oshirish uchun juda muhim. Quyida interaktiv metodlardan foydalanish bo‘yicha tavsiyalar berilgan:

Muloqot va suhbat: Dars jarayonida talabalar bilan faol muloqot o‘rnating. Savol-javob, fikr almashish, muhokama qilish kabi metodlardan foydalaning. Kichik guruhlarda ishlash: Talabalarni kichik guruhlariga bo‘lib, ular orasida o‘zaro fikr almashish, muammolarni birgalikda hal qilish imkonini yarating. Qiziqishlarini oshiruvchi topshiriqlar: Talabalarning e‘tiborini tortadigan, ularni faollikka undovchi, ijodiy va tanqidiy fikrlashni rivojlantiradigan topshiriqlardan foydalaning. Multimediyaviy vositalaridan foydalanish: Prezentatsiyalar, videolar, audio materiallar kabi interaktiv vositalardan unumli foydalaning. Simulyatsiya va o‘yinlar: Talabalarni real hayotga yaqin bo‘lgan modellar, vaziyatlar va o‘yinlarga jalb qiling. Loyihalar va tadqiqotlar: Talabalarni mustaqil ravishda yoki kichik guruhlarda loyihalar va tadqiqotlar o‘tkazishga jalb qiling. Ushbu interaktiv metodlardan foydalanish orqali talabalarning darsga bo‘lgan qiziqishlari oshadi, bilim va ko‘nikmalarini mustahkamlaydi hamda o‘rganish jarayoni qiziqarli va samarali bo‘ladi.

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish:

Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish darslarning samaradorligini oshirish uchun juda muhim. Quyida virtual laboratoriyalar va onlayn platformalardan foydalanish bo‘yicha tavsiyalar berilgan:

Virtual laboratoriyalar:

Virtual laboratoriyalar orqali o‘quvchilar real laboratoriya tajribalarini ko‘rish, simulyatsiya qilish va hatto o‘tkazish imkoniga ega bo‘ladilar. Bu ularning amaliy ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Virtual laboratoriyalarda o‘quvchilar xavfsizlik, xarajatlar, vaqt va resurslarni tejash kabi afzalliklarga ega bo‘ladilar. Virtual laboratoriyalar o‘quvchilarning mustaqil va interaktiv o‘rganishiga imkon yaratadi. Darslarni virtual laboratoriyalar yordamida tashkil etish uchun kerakli dasturiy ta‘minotni o‘rganish va yetarli teknik imkoniyatlarni yaratish lozim.

Onlayn platformalar:

Google Forms, Quizlet kabi onlayn platformalar orqali o‘quvchilarning bilim va ko‘nikmalarini baholash, interaktiv topshiriqlar berish hamda natijalarini monitoring qilish mumkin. Bunday platformalar orqali o‘quvchilar virtual muhitda mustaqil ishlash, o‘z-o‘zini baholash, natijalarini ko‘rish kabi imkoniyatlarga ega bo‘ladilar. Onlayn platformalardan foydalanish uchun o‘quvchilarni raqamiy savodxonlik bo‘yicha o‘qitish hamda ularning onlayn resurslardan foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantirish zarur.

Zamonaviy texnologiyalardan o‘rinli foydalanish darslarni yanada qiziqarli, samarali va innovatsion qiladi.

Refleksiya va tahlil:

Har bir darsdan so‘ng o‘quvchilar bilan birgalikda darsni tahlil qilish va o‘rganilganlarni muhokama qilish juda muhim:

Dars yakunida o‘quvchilardan dars mavzusi, o‘rgangan bilim va ko‘nikmalar, qiziqish darajasi, qiyinchiliklari haqida fikr-mulohazalarini so‘rang. O‘quvchilarning fikr-mulohazalarini yozma yoki og‘zaki ravishda ifodalashlariga imkon yarating. Refleksiya jarayonida o‘quvchilar o‘z o‘rganish jarayonini tahlil qilish, salbiy va ijobiy tomonlarni aniqlash, yanada yaxshilanish yo‘llarini topish imkoniga ega bo‘ladilar. Tahlil natijalarini muhokama qiling va o‘quvchilarning fikr-mulohazalarini inobatga oling. Refleksiya va tahlil natijalarini keyingi darslarni loyihalashtirish va o‘tkazishda hisobga olish lozim.

O‘quvchilarga o‘z fikrlarini bildirish imkoniyatini berish va ularni faol jalb etish muhim:

O‘quvchilarni dars jarayoniga faol jalb qiling, ularning fikr-mulohazalarini so‘rang va ularni muhokamaga undang. O‘quvchilar tomonidan bayon etilgan fikr-mulohazalarni diqqat bilan tinglang va ularga hurmat bilan munosabatda bo‘ling. O‘quvchilarning fikrlari, savollar va takliflarini qabul qiling, ularni hisobga oling va ularni qo‘llab-quvvatlang. Bunday yondashuvlar o‘quvchilarning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va ijodiy yondashuv ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Refleksiya va tahlil jarayonlarida o‘quvchilarning faol ishtirokini ta‘minlash dars samaradorligini oshirish, o‘quv jarayonini yaxshilash va individual yondashuvlarni rivojlantirish imkonini beradi.

Hamkorlik va jamoaviy ish:

O‘quvchilarni birgalikda ishlashga o‘rgatish va jamoaviy loyihalar ustida ishlashni tashkil etish juda muhim:

O‘quvchilarni kichik guruhlarda ishlashga undang. Guruhlarga turli faoliyatlarni, loyihalarni topshiring. Guruh ichida o‘zaro hamkorlikni, jamoa bo‘lib ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun yo‘naltiring. Masalan, vazifalarni taqsimlash, fikrlarni muhokama qilish, qarorlar qabul qilish va b. O‘quvchilarni loyihalarni birgalikda rejalashtirish, amalga oshirish va taqdim etish jarayonlariga jalb qiling. Hamkorlikda ishlash jarayonida o‘quvchilarning kommunikativ, muloqot, liderlik, muammolarni hal qilish kabi ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam bering. Jamoaviy ish natijalarini o‘quvchilar tomonidan taqdim etilishini tashkil eting va ularni qo‘llab-quvvatlang.

Hamkorlikda muammolarni hal qilish va bu orqali ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirish:

O‘quvchilarni munozara, bahs-munozara, muammoni yechish jarayonlariga jalb qiling. Muammoli vaziyatlar yaratib, ularni birgalikda muhokama qilib, yechimlarni topishga yo‘naltiring. Muammolarni turli yondashuvlar orqali hal qilish, fikrlarni taqqoslash va yagona qarorga kelish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam bering. Muammolarni hal qilish jarayonida o‘quvchilarning kommunikativ, hamkorlik, tanqidiy fikrlash, qaror qabul qilish kabi ko‘nikmalarini rivojlantirishga e‘tibor

qarating. Hamkorlikdagi muammoli vaziyatlarni o‘quvchilarning real hayotdagi muammolari bilan bog‘lash muhim.

Jamoaviy ish va muammolarni birgalikda hal qilish o‘quvchilarning ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishga, ularning faol, mustaqil fikrlash va yechimlar topish qobiliyatlarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Kasb-hunar maktablarida amaliy darslarni samarali o‘tkazish o‘quvchilarning kasbiy ko‘nikmalarini rivojlantiradi va ularni kelajakda muvaffaqiyatli kasb tanlashga tayyorlaydi. Amaliy mashg‘ulotlarni interaktiv metodlar va zamonaviy texnologiyalar bilan boyitish ta’lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Bu usullar ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi va o‘quvchilarning kelajakdagi muvaffaqiyatlarini ta’minlashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Sh.M.Mirziyoyev Milliy tiklanishdan- milliy yuksalish sari. T- “Ozbekiston”- 2020.394 bet.
2. N.H.Hakimov, M.M.Aliqulova Yuqori sinflar ta’lim jarayonini ijtimoiy pedagogik loyihalashtirish metodikasi.T-2015.
3. F.A.Normatova, Jamiyatni ma’naviy –ma’rifiy yangilanish jarayonida milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg‘unligi. “BAQTRIYA – TOXARISTON BUYUK IPAK YO‘LIDA” mavzusida Xalqaro miqyosidagi ilmiy – amaliy anjuman maqolalar to‘plami,Termiz 2022 y.
4. Tolipov O‘.Q. Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalarning tadbqiqiy asoslari (o‘quv qo‘llanma). – T.: “Fan“ nashriyoti, 2006y.
5. F.A.Normatova, Yoshlarda tarixiy ongni shakllantirishning dolzarb masalalari. “Texnika va texnologiya fanlar sohalarining innovatsion masalalari” mavzusidagi xalqaro-ilmiy texnik anjuman matereallari konferensiya.Termiz 2020 yil.